

"Här var en gammal fiskarekåring, som körde här; då frågade de henne, om hon inte tog 50 öre (för valen)".

- "Nä, inte under tre daler," svarade hon, "antingen tre daler, eller en brödkaka, annars kör jag hem 'na, & saltar in 'a."

Tre daler och femti öre är lika mycke.

Gummans uttalande, som föll sig mycke komiskt, hade man länge haft till ell talesätt i trakten. "Annars kör jag hem 'na, & saltar in 'a."

Alfr. Anders-
son, Möckleby
april 31 LNS

3306

"Det var som de gamla sa, att det skulle vara g r ö n
j u l o c h v i t p å s k ."

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1 2

Olivia An-
dersson.
april 31 LNS

3306

De påstod att katterna skulle vara över varandra, och en katt var kung över de andra. Så kom de i dörren på ett ställe en gång och ropade: "Höckels katt e död!" och katten som var i det huset han flög ut och han kom aldrig hem. De såg honom aldrig mer sen.

Höckels katt skulle ha varit kung i kattriket. När han sen dog, skulle den här katten övertaga regeringen efter honom.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

Alfred Anders-
son, Möckleby
april 31 LNS

3306

De kunde förvända folk förr, så att de inte kom hem.
Min mor hon blev då förvillad, så att när hon skulle
hem, så gick hon åt väster i stället för åt öster.
Men så mötte hon folk, som fick ta henne med sej hem.
Fast de höll på att inte kunna övertala henne att hon
gick åt fel håll.
Det var uppåt Karum Alvar, som hon blev förvillad.
Där som Noaks Ark ligger.

anm.: Noaks Ark, är en skeppstensättning från forn-
tiden.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

Olivia Anders-
son, Möckleby
maj 1931 LNS

3306

5

Det var en pojke ifrån Jordsläta, som skulle gå till sin moster i Karum. Det var på en julaftons morgon. När han kom ut på vägen, så fick han en vagn efter sej. Han såg inte något men han hörde den, och han fick springa hela vägen ifrån Jordsläta och till dit, där vägen går opp till Karum. Det slapp han det. Då fortsatte vagnen på vägen. Det var ändå en stor pojke.

Olivia Anders-
son, Möckleby
maj 1931 LNS

3306

Vid Häradsvägen borta vid Karum, vid den vägen som går
åt Karum, ligger det en stor gråhall.

På den skall det ha stått att läsa:

Vänd mej ikring,
så får ni se en underlig ting.

Om de vände den så fick de se en inskrift på den andra
sidan också.

Den löd:

Vänd mej som jag lå',
så narrar ni flera så.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

Olivia Anders-
son, Mkleby.
april 31 LNS

3306

Om det kommer en kula emot en s v a n, den tar inte i-
genom dunet. (meddelarens allvar!)

Äggstenen vid Snedvägen vände sej var gång den kände pann-
kakos (skämt!).

anm.: Äggstenen, en ofantligt stor sten - nu bortsprängd -
som låg på Björnhovda bys ägor, vid Björnhovda kyrkväg,
nära gård delen Lindåkers byggnader vid Landsvägen.

Två stora gråstenar, som ligger på Arontorp bygata, hade
ungdommen i meddelarens uppväxt till att lyfta på.

Den största av dem kallades Pigstenen. Den andra som var li-
te mindre hette Drängstenen. Det var ett beundrat styrk-
prov att kunna lägga upp någon av dessa stenar på axeln.

medd. av Tor Pettersson, Arontorp. d. 1.7 1930.

3306

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

En båtbyggare i Sandby talade Östergren om. "Den där gubben såg så tarvlig ut, med klädsel och allt. Och var rikker annars." Han var bror till prästen Sandberg. I Gräsgård hade de inte någon båtbyggare och Östergren visste inte om någon på närmare håll än i Sandby. Hos honom var han och köpte en båt en gång, och det var fler gräsgårdsbor som var där och köpte båtar.

Östergren,
april 31 LNS

3306

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

9

När Båden brusar så blir det oväder.

väderleks-
märke.

Båden är en liten holme utanför Åkerby i Runstens sn
(Bådan på generalstabskartan!). Mot den brusar sjön
ofta mycke hårt å säreget. Då räknar man med att det
snart blir oväder.

medd. av Ragnar Svensson, Runstens Prästgård d. 13.8 -30.

Karl Andersson, Össby;
Ölands Eketorp, Gräs-
gård sn, Gräsgårds hd.
65 år, född i Kristianopel.

Upptecknat i januari
1932, av Lage Nilsson.

3306

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

Sjörån.

En karl var ute på sjön och fiskade. När han satt i bå-
ten och åt, kom det opp ett barn till honom ur sjön. Det
satte sej på båtkanten och såg på honom. Det ville ha
något att äta. Han gav då barnet en smörgås. Sen han äf-
ter det hade varit ute på sjön en stund och fiskat, kom
sjörån upp ur vattnet till honom. Det var en fin fru.

"Det susar i tallen,
det brusar på hallen.

Fiskare ro i land."

Så sa sjörån. Då rodde han jenast i land. Han hade bara
nått och jämt kommit i land, då det var hård storm och
ett väldigt oväder. Det var sjöråns barn som han hade
jett en smörgås, och det var till tack för detta som sjö-
rån varnade honom före stormen.

Meddelaren, f.d. lantbrukare i Össby by, vid Östersjö-
stranden, på sydöstra Öland.

Karl Andersson, Össby, 3306 Upptecknat i januari 1932,
Gräsgård sn, Gräsgårds av Lage Nilsson, Gårdby.
hd, Öland, Kalmar län.
65 år, född i Kristianopel.

En bonde i Nederbyn låg om nätterna på vinden. Till honom kom sjörån opp och lade sej ijämter honom.

Nederbyn är gårdarna av Össby närmast havet. Bonden, som det talas om var Gustav Eriks'. Hans sonson har nu gården där som det hände sej. Gustav Eriksson, som levde tills för en 20 år sedan, då han dog gammal, var en stor stark karl, som i sin livstid aldrig var sjuk. (Dessa sista uplysningar, från annat håll).

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11

Sjörån

Albert Johansson,
Kvinnogröta,
Gräsgård sn,
Gräsgårds hd.

3306

Uppt. den 13 dec. 1931,
av Lage Nilsson, Gårdby.

Mjölkharen, som förr fanns vid Kvinnogröta, höll sig
i Hyllarör. Det var de som sköt många skott äfter ho-
nom, men de fick inte död på honom i alla fall.

Anm. Hyllarör är ett stenrör på Alvaret, norr ut från
Kvinnogröta by. Det har varit tillhåll även för annat
otryggt.

Meddelaren är något över 50 år gammal.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

Mjölkharen.

Al på ölg.

Per Johansson, Össby; 3306 Uppt. i januari månad 1932,
Gräsgård sn, Gräsgårds hd. av Lage Nilsson, Gårdby.

13

I Vantlinge hade de ett ställe, som de hävde alla kräk, som dog på. Benvrån kallade de det. Det var lite nordväst om Vantlinge kyrka. Det var en plats på jämn mark där. Det kommer jag ihåg som barn. Dit körde de med alla as, och jick dit med hästar som skulle ändas av. Hästarna stack de i bringan med en lång kniv. Sen hade de en lina som de fick löpa i. Luntan (luntan) kallade de honom som stack och tog huden av hästar. Den sista som var lunt han hette Fors. Jonas Fors. Han bodde i en stenstuga vid en grind, som är emellan Näsby och Parboängs Alvar, vid vägen där. Vi hade honom aldrig till att ända av (ända) mer än en häst. Den slet för honom, så att han var nära att springa ifrån dem. - Förr i världen, det var vanligt då att de kärnen, som de där luntarna hade ätit på dem slog de sönder. Det var ingen annan som ville äta på dem.

Korpen, om han flög över en ladugård, så väntade han färskt.

Vantlinge är Vantlinge by, i Vantlinge socken. Näsby, by i Ås sn. Parboäng, prästgård i Vantlinge sn.

Pär Johansson, Össby, 3306 Uppt. i januari 1932,
Gräsgård sn, Gräsgårds hd. av Lage Nilsson, Gårdby.

Esping hettem en fiskare i Össby förr, som var den mäst oförvägna människa till att ligga på sjön, som har funnits här. "Den där galna Esping", sa de om honom. Han bodde i Nedra Össby, unjefär där bönkapellet står nu. Han låg ibland ute på sjön i många dagar i sträck. Båten han hade var en öppen, vanlig fiskesbåt. Han for långt ut till havs till ett grund, som heter Lips eller Lif's Grund. Där fiskade han och sålde till fartygen, som gick förbi. På fartygen var han ombord och fick mat och brännvin. När han var trött och låg och sov i båten lät han den driva hur och var den ville. Han drunknade för i runt tal 50 år sedan.

Per Johansson, Össby.
Gräsgård sn, Gräsgårds hd. 3306 Upptecknat i januari
1932, av Lage Nilsson.

Då de körde kull med en häck i bärgseln förr så var det plikt på det. Den som körde kull fick plikta ett kvarter brännvin till det övriga arbetsfolket, som de sen drack ur jemensamt. En arbetskarl, som hette Smidig, välte med en häck mitt på släta vägen, på en sån här grön gärdesväg. Det låg en bra stor gråsten i den, som han körde rakt över. Då pliktade han brännvinet.

Söfia Olsson,
Gammalsby,
Gräsgård sn,
Gräsgårds hd.

3306

Uppt. i december 1931,
av Lage Nilsson, Gårdby.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16

I en gård i Mellstaby, den gården som Göransson nu har, brukade Oden att vattna hästarna. En piga från Seby, som var i brygghuset en natt, så en skjuts komma opp på gården.

Vid Tingsten vid Häradsvägen mellan Torngård och Degerhamn, är det otryggt. Tingstensrätten spökar där.

En karl som på natten kom vägen där fram tappade julet på vagnen ett par gånger. Julsprinten gick ur. Han satte då piskskäftet i hålet på axeln, och kunde köra rätt bra. Längre fram på vägen mötte han ett tröskvärk. Då for spöket i det, så att det välte. Sen var han helt fri från det.

Meddelerskan omkring 73 år, uppväxt i socknen.

2

Var var Oden?

Oland

Karl Johan Östergren, Össby, Uppt. i januari 1932,
Gräsgård sn, Gräsgårds hd. 3306 av Lage Nilsson.
75 år gammal, född i Össby.

Sjörån, hon visade sej i alla möjliga skepnader. Hon kom
opp på hästryggen till dem som red. Ibland kom hon opp
och red på en häst själv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17

Sjörån.

Karl Johan Östergren, Össby, Uppt. i januari 1932,
Gräsgård sn, Gräsgårds hd. 3306 av Lage Nilsson, Gårdby.
f. i Össby, 1856 l. 1857.

Vid jul breddes golven med långhalm förr. Vi jorde till en skapelse av halm med tre ben, och vred ihop den. Sen låg vi och välte i halmen och skulle ta den baklänges med fötterna. Har varit med om det själv. Så julhalmen han varade väl till 70-talet i inhysesstugorna. I bondgårdarna höll de inte på med den så länge. Där skulle det väl vara lite finare.

Nyår, var en sorts små kulor, som man bakade av kakdeg vid jul. De rullade ut långa strängar av degen, och skar sen av småbitar, som torkades. Det blev sen små kulor, som knappt var så stora som nötter. Av dem hade barnen fickorna fulla. De hade dem till att jöra bo-bý med. (Bo-bý, en jisslek med julnötter).

Julhälj.

land
Karl Johan Östergren, Össby;

Gräsgård sn, Gräsgårds hd. 3306

Upptecknat i januari
1932, av Lage Nilsson.

Ottenby lejd (*Ottenby lejd*), arbetsfolk från Bleking, som på somrarna kom över till Ottenby. De diktade en visa, som lyder så här:

Vid Östra Grind, där börjar det att dagas;

vid Västra Grind, där sover de ännu.

På Ottenby, där jör de alla ungar;

i Prästtorp, där kristnar de dem.

I Näsby, där spelar de och dansar;

i Entria tripplrar de på tå,

ja, på tå.

I Kärre, där går de så spanska,

men icke få jifta sej ändå.

Ja, i Kärre där går de så spanska,

men icke få jifta sej ändå.

Prästtorp stället vid Ås kyrka. Näsby, Entria, Kärre byar i Ås sn. Östra Grind, grinden över landsvägen i Stora Muren, som är Ottenbys gräns i norr. Västra Grind, grinden på västra sidan, över Västra Landsväg, i samma mur.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19

Båtsman Cedergren,
 Segerstad sn,
 Gräsgårds hd.

3306

Uppt. i december 1931,
 av Lage Nilsson, Gårdby.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20

Kullergubben (kullergubben). - Ja, de' va Kullergubben. Det var när en kom in i Kattegatt, i Nordsjön, så är Kullergubben där. Det är utför Kullen det. Där går en udde ut. Och de som inte hade vatt i Nordsjön förr, de fick lov att klippa sej och raka sej. Det är väl en sådan plägsed. Och det tog de dom, om de inte ville, och kastade dem i ett segel med vatten i, som de hade utspänt.

Ovanstående, som Cedergren ifrån Vanadis' världsomsegling, som han var med på, har berättat med anledning av Kullergubben, är inte olikt vad som jag har hört av hans kollega, båtsmannen Sjöberg i Mellby, om de ceremonier de hade på Vanadis vid passerandet av ekvatorn. Där, sade Sjöberg, spände de ut ett segel, som de fyllde med vatten. I det skulle alla, som inte förut hade korsat ekvatorn bada. De blev klippta i håret med en stor träsax, och rakades unjefär lika omsorgsfullt.

Vanadis'
världsom-
segling.

Alfred Lundgren,
Nedra Segerstad, 3306 Uppt., december 1931
Segerstad sn, av Lage Nilsson, Gårdby.
Gräsgårds hd.

En gubbe var nere vid sjön vid Nedra Segerstad och tjärade en båt. Sjørån kom opp och såg på. Han tog då en slev tjära och slog henne i ändan med. Det där det tyckte inte sjørån om. "Bränner du mej, så ska ja' skämma dej," sa hon. Han hade sen aldrig tur med fisket. - Den historian talade alla gubbarna om, när de var nere vid sjön och tjärade båtar.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

21

Sjørån.

Alfred Lundgren,
Nedra Segerstad,
Segerstad sn,
Gräsgårds hd.

3306

Upptecknat, december 1931,
av Lage Nilsson, Gårdby.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22

Jag vet, när jag var liten, så sa' de när vi stod här utom, så kunde vi se jus i stenrören neremot sjön. Och då var tomtarna oppe och dylikt. Ja, vem kan begripa det. De hade silverskedar och gull, och skulle opp och jöra rent och blänka i de där rören.

Jag tror mäst att de satte ihop sådana där historier, att det var bara dikt.

Alfred Lundgren, f. 1848;
Nedra Segerstad, Seger-
stad sn, Gräsgårds hd.

Uppt. i december 1931,
av Lage Nilsson, Gårdby.

3306

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

23

En bonde i Nedra Segerstad på den gården, som John Nils-
son nu har, stod i kvarnen och mol. Då kom det dit till
kvarnen två karlar, som red på fina hästar. De såg ut
att ha ridit fort. Tungan hängde långt ut ur munnen på
hästarna. Den var röd som eld. Karlarna sa' att de ville
ha mjöl. Bonden bar ner en säck mjöl till dem. Då sen de
skulle fara i jän, sa den ene av karlarna: "Nä, vad önskas
vill du ha klov eller klöv (kel^oo als kel^oo). "Hov"
sa bonden. Han hade sedan så yra hästar, så det var hög-
tidligt att se. Var som de där två karlarna tog vägen
sen, det vet ingen om. Det är också mycke länge sedan. I
hela byn har det aldrig funnits någon, som har så fina
och bra hästar, som bonden på den gården har, varken förr
eller nu.

Hov eller
klöv.

Albert Sjöman, 70 år; 3306 Uppt. d. 7 dec. 1931,
Grönhögen, Vätlinge av Lage Nilsson, Gårdby.
sn, Gräsgårds hd.

Tradition av krigshändelser, berättad av Albert Sjöman: Holländarna var på Öland och härjade landet. De brände gårdarna. I Vätlinge lät en bonde i den näst norders- ta gården, när krigsfolket kom, bära ut så mycke mat de hade i gården, och lät duka opp den för dem. Jenom detta skonades Vätlinge by för förstörelse. - Sjö- mans morfar, som hette Sjöström, var född 1793. Han har berättat om en av sina förfäder, hans farfar äller mor- far, som levde vid tiden för detta krigstillfälle, att honom tog holländarna. En soldat tog om handen på ho- nom, och skar honom med ett snitt i vardera fingertop- pen. Soldaten tog sen av takhalmen, som stack ner från ett tak, där de stod, ett halmstrå. Det stack han opp i blodet i såret på fingertoppen. Sen stack han opp stråt i taket ijan. Sen tog han ett nytt halmstrå, och stack opp i ~~en~~ annan finger med det. Sen opp i taket med det i- jan. Sådant jorde han med alla fingrarna på gubben. Äfter det levde inte gubben länge till. "Ja' tror det var en två äller tre dar," säger Sjöman, som anser att det var någon sorts vidskepelse, som holländarna begagnade.

Skriv endast på denna sida!

Krig.

Tilda Olsson,
Näsby, Ås sn,
Gräsgårds hd,
Öland.

3306

Uppt. i slutet av dec.
1931, av Lage Nilsson.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

25

Sägner.

Brudhålan är en vattenhåla på Alvaret vid vägen, som går ifrån Näsby till Nygårde i Vëntlinge sn. En tämligen spridd sägen omtalar att en brud har drunknat i den. Efter Tilda Olsson har jag antecknat följande: "Ja' vet int' om de hadd' vatt å skull' viga, å de' ble' oväder då, å ho' (bruden) ble' liggens (liggandes), bru'n i håla'". - Prästgården, ligger på västra sidan, i Vëntlinge socken.

Sägner om Svibo brud, på sydligaste Öland, mycke känd, handlar om en brud, som förjåves väntade på sin fästman. När han skulle rida till bröllopet - han var ifrån Segerstad socken - blev det snöyra. Han kom vilse, och man tror att han drunknade i Östersjön. Antecknat åter Tilda Olsson: "De sa' alltid, när någon klädde ut sej, att hon klädde sej som Svibo brud. 'Nu klär du dej', sa de som Svibo brud. Hon bara klädde sej, och klädde sej och väntade att brudgummen skulle komma."

Svibo brud.

*Valerius
Myfjellström*

Tilda Olsson,
Näsby, Ås sn,
Gräsgårds hd.

3306

Uppt. slutet av dec. 1931
av Lage Nilsson, Gårdby.

"I sydväst här ska' va ett ställe, som de kallade för Hällen (håla). " Det är ett ställe på Alvaret i Ås socken. "Det blir snart oväder och kallt, Hällerkärningen (hålsfarna) skrek i natt, " Så sa de förr. De tyckte att de hörde henne skrika. Hon skulle va ett fruntimmer, som hade frusit ihjäl på Alvaret. De hittade henne väl där, vid Hällen.

Här oppe vid Göljarna, de sa vid södra göljändan, där slog de ihjäl en gubbe, som hette Lustig. (Göljarna är ett ställe i Ås, Vantlinge och Gräsgård socknar, som förr var en riktig insjö. Vatten, kärr och sidlänta trakter. Nu är Göljarna utdikade.) Sen sa de att han, Lustig, spökade där, så de vågde sej inte att gå förbi där. En karl, det var en gammal karl, och han skulle gå hem från Svibo (grannby, alvarby i Vantlinge sn). "Ja, ja' ankade på att ja' inte to' pojken me mej, när jag skulle gå hem," sa han, "för jag blev nästan rädder för Lustig."

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

26

Spöken.

Sex ben i bakeln.
fittan i nacken. 3306

Det är en fruktfuller som jag en
kalo första gången. Han har
halsens huvud mellan benen.

uppl. i Gullings

vår 1931

Lage N. L.

SKRIV ENDAST PÅ DENNA SIDA!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

27

Isator.

"Karlös kyrkklocke a kántor Fálbarq. de
hördes (= hördes) te Uultosta."

3306

"De tröd int pa ma: an (= mer än)
lytid a kántor Fálbarq."

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

28

Klockare.

Anton Nilsson.
Boing.

Skriv endast på denna sida!

uppt. värd s!
Lag Nilsson